

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. kerület, fürdő-utca 4. sz.,
a hova minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP,
SZERKESZTI
BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve 8 frt
Félévre 4 >
Negyedévre 2 >
Egyes szám ára 16 kr.

Az Egyenlőség megjelenik minden vasárnap.

Értesítés.

Azon t. előfizetők számára, kiknek előfizetésük e hó elején lejárt, **lapunk mai számához postautalványokat mellékelünk.** Kérjük a t. előfizetőket megrendeléseiket mielőbb megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Lapunk előfizetési ára:

egész évre 8 frt.
fél évre 4 „
negyed évre 2 „

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (V. fürdőutca 4. sz.) küldendők.

A kiadóhivatal.

A vihar után.

A nyiregyházi törvényszék szólott. Kihirdette ítéletét ama szomorú ügyben, melyet a történet örök időkre „Tisza-eszlári bűnper“ neve alatt fekete könyveibe beírt, és ezzel az ujkor legvégzetesb pere a földi igazság első foruma előtt véget ért.

Mielőtt azonban a sötétség szülte eme szörnyeteget — legalább a mi részünkről örökre eltömetnők, vessünk reá vissza egy vizsgáló pillantást, hiszen még a gyermek is, ha megbotlik, önfentartási ösztönének engedve, visszafordulva megvizsgálja az akadályt, nehogy másodszer is megbotoljék.

Pedig botlás volt a tiszta-eszlári bűnper, ezt úgy hiszem, mai napon még dr. Pauler ur ő nagyméltósága is be fogja látni.

A botlás akkor történt, midőn az illetékes körök a szenvedélyeket ok nélkül annyira elkészeríteni és elvadítani engedték. Mert mindennapi tapasztalás, hogy néha a legjobb ember is, minden józan ok nélkül úgy belebeszéli magát a haragba, hogy utóljára szégyenkedve veszi észre, miszerint szélmalomok ellen dühöngött. Ezen jelenség észlelhető a népek életében is, azon nagy különbséggel azonban, hogy az egyén oktalan heveskedésének árát rendszeren önönmaga szokta megadni, a nép vak dühöngései alatt pedig sok ezer ártatlan ember szenvedni is szokott. S nehogy az megtörténhessék, nehogy ama, népnek nevezett millió fejjű óriás, millió irányban nyilvánuló ellentétes érdekei, önző céljai, hajlamai és szenvedélyei összeközzenek, behozattak a kormányok és bíróságok, melyek fentartására a honpolgár vérével és homlokának verejékében szerzett filléreivel adózni köteles.

Rendes körülmények közt nincs kötelesség mely megfelelő jogokkal nem járna, s így az adózó honpolgár jogosítva van követelni a kormánytól és bíróságoktól, hogy életében vagyonában és — amit tán első helyen kellett volna emlitenem: **becsületében megóva legyen, megkövetelheti ezt — mindaddig, míg az adópénztár különbséget nem tesz keresztény**

és zsidó pénz, míg az ellenséges golyó különbséget nem tesz keresztény és zsidó katona közt, a zsidó pénzt és zsidó vért megkimélve, — mindaddig mondom, míg ezen különbség nem tétetik, megkövetelheti az állam oltalmát keresztény és zsidó egyaránt. A magyar zsidónak ez irányban a legújabb korig panasa nem volt. Sőt mélyen vétkeznénk a történeti igazság ellen, ha feltétlenül el nem ismernők, hogy a magyar zsidónak ez irányban panasa még akkor sem volt, midőn még véradót nem követeltek tőle.

És ime a zsidó honpolgár ez alapjogai a legújabb időben felfüggesztettek. De nem a kormány, hanem egy marok utópiákat hajhászó ember által, a mi a felfüggesztő hatályát azonban a legkevésbé sem változtatta. A kormány pedig mindezt nyugodtan nézte, és — kivételesen — a laissez-faire politikáját követte. Itt minden gondolkodó ember, de — Német- és Oroszország kivételével — az egész művelt Európa elé az a kérdés tolt: Vajjon a Tisza-kormány, melyet valami nagy gyengeséggel vagy engedékenységgel vádolni bizonyára nem lehet, miért tette épen itt ama megfoghatatlan kivételt, miért tagadta meg épen itt ama kormányképességét jellemző igazsággal párosult erélyességét, melyet a külföldnek már annyiszor volt alkalma megdicsérni? Avagy feltehető-e, hogy miniszterelnökünk elismert tiszta elméjéhez antiszemita balgatóságok férhetnének? hogy ő be nem látná, miszerint a zsidó magyar nagykereskedők, nagyiparosok, földbirtokosok és földbérlők ezrei keresztény százazreknek adnak kenyeret, hogy a zsidókatona nem a zsidó ügy, hanem a magyar hazáért kész vért ontani, hogy zsidó világi tudós nem a zsidó, hanem a magyar tudományt fejleszti, hogy ama zsidó történész, a ki II. József korszakát megírta, hogy ama zsidó író, a ki Réva y Miklós életét leírta, ama zsidó költő, a ki a Csókot szerzette, ama zsidó nyelvész, a ki már évtizedeken át a magyar nyelvben buvárkodik, hogy mindezek nem a zsidó, hanem a magyar nemzetet, azaz zsidó és keresztény polgártársat egyaránt tanítják, mulattatják, felvilágosítják és dicsőítik? És miután az antiszemita sarokba szorítva azt vitatják, hogy nekik nem a vallás, hanem a faj ellen van kifogásuk, lehetséges-e, hogy Tisza Kálmán be nem látná, miszerint ama volt zsidó publicista, kit a magyar publicisztika még mai napig is nagy mesterének tekint, évtizedeken át nem a zsidó, hanem az egész magyar nemzet érdekében harczol, hogy ama volt zsidó tudós a keleti Bokhara és Szamarkand világot nem a zsidó, hanem az egész magyar nép eicé kitárta, hogy ama volt zsidó nyelvész magyar szótárának összeállításában nem a zsidó, hanem az egész nemzet érdekében fáradozott, hogy azon volt zsidó törvénytudós korszakot képező büntető jogát nem a zsidók, hanem minden egyes honpolgár biztonsága érdekében szerkesztette.

Lehetséges-e, hogy ő szemet hunyjon azon számos magyar zsidó építész, mérnök, művész és minden más rendbeli szakférfiak előtt, kiknek eszük ágában sincs kizárólag zsidó érdekében fáradozni, hanem legjobb tehetségeiket készségesen felajánlták a haza szolgálatára? De lehetetlen feltenni róla, hogy ne tudná azt is, miszerint a szegényebb sorsú keresztények milliói

jelenleg mint segédek, szolgák, cselédek stb. zsidóknál alkalmazva vannak s akik valóban nem panaszkodnak, hogy helyzetük kedvezőlenebb volna a kereszténynél szolgálóknál? Lehetséges-e végre feltenni, hogy Tisza Kálmán be nem látná, milyen irtóztató megrázkódtatással járna, ha ama compánia csak legcsekélyebb kivánalma teljesedésbe menne?

És miután józan észszel mindezeket feltételezni nem lehet, ismét ama nagy kérdés merül fel, vajjon kénytelen volt-e a Tisza-kormány a dolgokat odáig érlelni hagyni, míg a felszabadított szilaj szellemeket maga a mester sem bírja többé legyőzni?

Ezen kérdés megoldása azonban átvezet a politika terére, melyre azonban ezen cikk keretében lépni nem akarok. Még csak annyit jegyzek meg itten, hogy hazánkban még igen sok és szent feladat vár az elintézésre, a melyhez a nemzet minden egyes tagjának rang, rend, faj és felekezetre való tekintet nélküli legjobb ereje szükséges lesz. Vajha e hon minden polgára ezt megértve, a régi jó viszony helyreállításán fáradoznék.

Dr. Maislís Mór.

Az igazság győzött.

Sok hosszú, sötét, viharos éj után derengett végre az igazság fényes napja. A nyiregyházi törvényszék ítéletet mondott és ez ítélet a király nevében hirdeti a t.-eszlári vádlottak ártatlanságát, a vérvád hazugságát.

A becsület győzött és az igazság diadaloskodott.

A mit egy koteria gonozsága iszonyu vandalizmussal lerombolt, azt a nyiregyházi törvényszék megtisztult jogérzete ismét felépített.

Fenekik sujtva, megszegyenitve, megbélyegve és összetörve fetrengnek a cselszövény másnak vermet ásó furiái a leálczozott bűn fertőjében, melynek fulasztó atmoszférájából többé feltámadás nincsen.

A nyiregyházi törvényszék a vádlottakat felmenté és a vádlókat elítélte.

Az elégtételt nyert sérelem kitörő örömezzetével kellene fogadnunk az ítéletet, ha megrendíthetlen hitünk az igazság hatalmában egy pillanatra is elhagyott volna.

Mi hittük, tudtuk és hirdettük elejétől kezdve mind e mai napig, hogy az igazság utat tör magának a törvényszék csarnokába.

Biztunk és nem csalódtunk.

Pedig az akadályok legyőzhetetlen áthatlansággal tornyosultak e feltevésünk ellen.

A vizsgálat alatt elkövetett ezernemű visszaélés, a tájékozó toll dühének tömegeket lázító vérádvaskodása, a gyűszút, keserűvizet, pofozást és botozást, valató szerekké avató vizsgálati rendszere mindmegannyi mozzanat, mely a legerősebb hitet is megingathatja.

De mi mégis biztunk és nem csalódtunk.

A nyiregyházi törvényszék megtette kötelességét. Az ártatlanul vádlottakat felmentette, a hamisan vádlókat elítélte.

Elítélték, de meg nem büntették.

Az ítélet csak a bűnösséget konstataálta, de a lakolását el nem rendelte.

A megtorlás nagy művét a jövőtől várjuk.

A megsértett nemzeti érdekek követelik, hogy a sebek, melyeket a magyar igazságszolgáltatás testén ütöttek az álszégnyen szemethunyó feledésével ne ta-kargassanak.

Ma a magyar zsidók ellen irányozták a mindenre képes gonozságot, holnap más felekezetet, vagy osztályt szemlélhetnek ki czéltáblául.

A felmerült jogsértéseket meg kell vizsgálni és erélyesen intézkedni, hogy semmi jogtalanság se maradjon megtorlás nélkül.

Mi bizunk és nem fogunk csalódn.

Vannak bírák Nyiregyházán és van igazságszolgáltatás Magyarországon.

Az ítélet.

A bíróság tagjai néhány perczczel 11 óra után lépnek a zsufolásig megtelt terembe.

A elnök felállva a következő ítéletet hirdette ki:

Ő felsége a király nevében! A nyiregyházi kir. büntető-törvényszék gyilkosság s abbani részesség büntette, illetőleg bűnpártolás vétségével vádolt Schwarz Salamon és társai elleni bűnygyben a f. é. junius hó 19. megkezdett és f. é. julius hó 31. befejezett nyilvános szóbeli végtárgyalás alapján a vádhatóságot képviselt kir. főügyésznek és magánvádlónak, valamint a vádlottak részéről előterjesztett védelemnek meghallgatása után az alulirt helyen és időben tartott tanácsülésben következőleg ítélt:

TÁRGZA.

Egyenjogusítás nálunk és másol.

XXI.

Az a néhány adat, melyet Montefióreről közöltünk, (pedig mennyit lehetett és kellett volna még hozzá tenni!), annyi tért vett igénybe, hogy a többi zsidó sheriff-eket szinte kiszorította.

A névleg is említett ezen sheriffek között az olvasó is észrevehette Salomons nevet is. Ez a név vezet bennünket a zsidó vallású Lord Major-okra.

Igen is, a világ legnagyobb városának Londonnak, melynek lakossága annyi, mint egész Portugallé vagy nagyobb, mint a görög és dán királyságé együttvéve, s mely lakosság között csak egy nyolczvanadrész (!) a zsidók száma, ennek a Londonnak kétszer volt már zsidó főpolgármestere, Lord Mayorja. Egyszer 1857-ben: Sir Dávid Salomons és épen tíz évvel rá, 1867-ben Sir Benjamin Philipp személyeiben. Azonban hadd mondjam el kissé részletesebben azt, mi az, londoni Lord Mayor-nak lenni, hogy aztán abból jobban megítélhessük, mit tesz az, ha keresztények kétszer emelték már egy zsidó polgértársukat e méltóságba.

A londoni Lord Mayor állása, tiszte, hatalmi jogköre és rangja ugyanis korántsem hasonlítható össze más, ha még oly nagy fővárosok főpolgármesteri állásával. Joggal nevezik

őt az angolok az »angol főváros királyá«-nak. A londoni Lord Mayor ugyanis a király után a City legnagyobb rangú személye; s ex officio tagja a királynő belső titkos tanácsának a londoni központi büntető-törvényszék bírója, Kent Sussex s Middlesex grófságok legfőbb békébirója, a City Lord-Lieutenant-ja és London kikötőjének tenger nagya. Czimezése: »ő Lordsága« és ugyan-e czim illeti meg nejét, a Lady Mayoress-t (His Lordship, Her Ladyship). Ha a királynő ünnepélyek alkalmával a City-be jó, egy régi szokás szerint, a Lord Mayor-tól kell bebocsátást kérnie. A Lord Mayor óriási hivatalos lakása a pazar fényű Manton House-ban van, számtalan dísz- s fogadó termével, ünnepi csarnokaival stb.

Azt hiszem, abból eléggé kitetszik, hogy voltaképen mi az: egy londoni Lord Mayor. S most még csak pár szót megválasztatására, föllépésére stb. vonatkozólag.

London városi közigazgatása a legfüggetlenebb a világ összes városai közt. A városi képviselőtestület »Common Council« (köztanács), a városi tanácsnokok testülete pedig Courl of Aldermen nevet viseli az előbbiből választatnak az utóbbiak és viszont az aldermen-ek választatnak évenként (szeptember 29-én) főpolgármestert. Lord Mayort. Senki nem választható a főváros ez első méltóságára, ha huzamosb-ideig nem volt már azelőtt városi tanácsos alderman. (Rendszerint a legöregebb tanácsnokot választják.) A Lord Mayor mindig személyesen elnököl a tanácsnokok ülésén. A királynő nevében a Lord-kanczellár erősíti meg választását. Ennek megtörténte után: évenként november 8-án teszi le az új Lord Mayor

1. Schwarz Salamon, 2. Buxbaum Ábrám, 3. Braun Lipót, 4. Wollner Hermann,

a büntető törvénykönyv 278-ik paragrafusában meghatározott, ugyanezen szakasz szerint büntetendő gyilkosság büntetéké, továbbá

5. Scharf József, 6. Junger Adolf, 7. Braun, más néven Brenner Ábrám, 8. Lusztig Sámuel, 41 éves, izraelita vallásu, nős, gyermekes, vagyonnal bir, tiszta-eszlári kereskedő, irni olvasni tud, büntetve nem volt, 1882. évi május 24-től vizsgálati fogságban;

9. Weiszstein Lázár, 10. Taub Emanuel, a büntető törvénykönyv 278. szakasza 2-ik pontjában meghatározott és a 266. szakasz szerint büntetendő gyilkosság büntetékében részesség;

11. Vogel Ámsel, 12. Smilovics Jankel, 13. Herschko Dávid, 14. Grosz Márton, 15. Klein Ignác, a btk. 374. szakaszában meghatározott s a 376. szakasz szerint büntetendő bűnpártolás vétségének vádja alól felmentetnek, a letartóztatottak szabadon bocsátása elrendeltek. A felmerült eljárási költségek az állam által viseltetnek.

Az indokolás.

Az indokolásból kiemeljük azon részt, mely a rituális gyilkosság tarthatlanságát kinyilvánítja. Az indokolásnak e legfontosabb mozzanata következőleg hangzik:

„A nevezett vádlottak ellen felsorolt bizonyító adatok a végtárgyalás szerint nem hogy erősödést nyertek volna, hanem határozottan meggyengítve lettek.

Özv. Lengyel Istvánné nevezetesen a vizsgálatban tett azon vallomását, mintha ő 1882. április első napján kora délután a házában szomszédságában levő zsidótemplom felől mintegy a föld alól jövő 3 szori segély és gyermektől eredő kiáltást hallott volna, a végtárgyaláskor oda módosította, hogy e kiáltás: »Kovácsné jöjjön!« estefelé történt s háza kapujától és a zsidó templom felől és nem három, hanem csupán kétszer történt. Fekete Jánosné a vizsgálatban tett azon előadása, hogy ugyanazon napon d. e. 11 óra tájban a zsidótemplom mellett haladván, a templom felől sirást hallott, a templom ajtó falainál pedig két zsidót az ut felé tekintgetve látott: terhelő gyanuokul nem szerepelhet, mert a bírói szemle megállapította, hogy Fekete Jánosné ezen vélt sirást a templomtól 74 lépés távolságra hallotta és mert nincs kizárva lehetősége annak, hogy e sirás, tekintettel a templomhoz való távolságra,

az ajtónak bezárt voltára, nem is a templom felől, de semmi esetre abból és feltehetőleg nem is sirás által okozott hangtól eredett; azon további állítása pedig, hogy ugyanazon alkalommal a templomajtó felelél két zsidót látott, feltéve, hogy a gyilkosság ugyanazon időben történt, kizárja Scharf Móríc tanu állításának lehetőségét, mert szerinte a templomajtón kívül egyedül ő állott s a többi általa nevezettek a templom belsejében voltak; ha pedig áll az, hogy a gyilkosság idejében két zsidó a templom ajtaját mintegy őrizte, akkor az ajtót ő meg sem közelíthetvén, az állított eseményeknek tanuja sem lehetett, végre Scharf Móríc 14 éves tanuak vizsgálati előadását, tekintettel arra, hogy e végtárgyalás alatt vallott Scharf József ellen, részint apja vallása és hitsorsosai iránt oly mély megvetést és gyűlöletet tanusított, melynél fogva előadását elfogulatlan és közelebbi gyanuokot képező vallomások elfogadása és arról eskü általi megerősítést megengedni annál kevésbé lehetett, mert Scharf Móríc a vizsgálat és a végtárgyalás alkalmával tett vallomásaiban lényeges külsőségekre nevezetesen pedig Solymosi Eszternek házukba ki által történt behívása annak az állított gyilkosság alkalmávali fekvésének irányát és helyzetére, valamint a kezében levő kendőnek színére nézve ellentmondásba jött és tanuságtételének megbízhatósága kérdésessé vált.

Ellene szól Scharf Móríc vallomásának Varga Kati meghitteltetést és kifogástalan tanu vallomása is, mert ezen tanu azt állítja, hogy Buxbaum Ábrám egyik vádlott metsző, április hó 1-ső napján délelőtti 11 órakor a templomból Szüszmann lakására, hol szállva volt, megérkezvén, megebédelt és ebéd után mintegy két óra hosszáig aludt. Ezen tanuvallomás kizárja Móríc tanuságtételének azon igazságát, hogy Buxbaum Ábrám a Móríc által jelzett időben a zsidótemplomban lehetett és ott az állított eseményben részt vehetett volna.

Ily körülmények mellett és kiváló figyelemre méltatva azt, hogy a gyilkosság tárgya hiányzik: a vádhatóság részéről különben is elejtett gyilkosság s abbani bűnrészesség vádjának fenntartására minden alapos ok elenyészik, annál fogva az ezen bűntények alól vádlottakat fölmenteni s a letartóztatottak azonnali szabadon bocsátását elrendelni kellett.

A vád és védelem részéről felemlített rituális gyilkosság a törvényszék határozatának tárgyát nem képezhet, részint mert az állított vallásszertartás a gyilkosság indo-

hivatali esküjét az alderman-ok előtt és a következő napon (novemb. 9-én) történik aztán páratlan, szemképrázttató fénynyel s pompával középkori öltözetű városi hivatalnokokkal, egy sereg inassal, óriási díszhintókban, előlovasokkal stb. harangok zúgása s ágyuk dörgése közt az a híres bevonulása a Lord Mayornak a Cityből Westminster palotájába a legfelsőbb törvényszék ez agg színhelyére, melyet a világ „Lord Mayors Show“ név alatt ismer, s melyről annyit írnak majdnem évenként a lapok. Itt aztán Westminster palotájának komor falai közt esküszik a megválasztott hűséget a királynak. Ugyanaz este a pompás Guildhallban roppant díszvacsora tartatik, melynek (éppoly roppant) költségeit a Lord Major s London két sheriffje viseli.

S itt megjegyzem, hogy habár egy ily kolosszális város-hoz méltó ugyan a Lord Major évi fizetése, kevés az (a nagy szerű, valóban királyi hivatalos lakáson felül) 10.000 font sterling tehát több mint száztizezer forint (!) évenként, s e fizetés korántsem elegendő ama szörnyű költségek fedezésére, melyekre a Lord Major működésének tartama alatt mint gentleman, sőt félig-meddig törvény szerint is kötelezve van. Hiszen az ő városi statutum nyíltan kimondja, hogy »elváratik ő Lordságától, hogy a City régi híres vendégszeretét bőven fogja tartani!« S hogy mi az Angolországban vendégszeretőnek lenni, arról nekünk magyaroknak itthon, kik oly nagyon szeretjük magunkat a par excellence „vendégszerető nemzet“-nek odaállítani, nincs fogalmunk. Szóval, nem hogy a száztizezer frtból a nagyszerű ingyenlakás daczára egy fillér is megmaradhatna a Lord Major zsebében, sőt egészen ellenkezőleg egész ki s v a g y o n

megy a magából rá, annyi bankettet, ünnepélyt, jótékony-sági ténnyt köteles egy év alatt, ha állásának angol fogalmakhoz képest meg akar felelni, a magából fedezni.

S ezeknek (azt hiszem, nem fölösleges előrebocsátása) után lássuk kissé közelebből ama két zsidó hitű Lord Major személyiségeit.

Dávid Salomons baronet, egy nagytekintélyű, még a 17-ik század végén Angolországba bevándorolt német eredetű család sarja, mely jótékony-sága s műveltsége folytán már rég tartozott London elite-társaságához, e század elején született Londonban. A belügyekben élénk részt vevén, már 1835-ben lett Kent s Middlesex grófságok scheriffje, s mint olyan első zsidó vallásu főispán Angolországban. Ez általában annyira megnyerte polgártársai szeretetét, hogy még az ötvenes évek előtt megválasztották Greenwichben parlamenti képviselőnek. Minthogy azonban akkor zsidóra nézve még nem volt eltörölve „az igaz keresztény hitére“ szóló képviselői esküforma Salomons nem foglalhatta el székét. Alig, hogy amaz eskü elengedtetett, ugyanazon választókerület polgárai siettek őt újból bizalmukkal megtszítelni (1838) s így Salomons volt az első hitrokonunk, ki Angolországban nemcsak hogy megválasztott a parlamentbe, hanem ott helyét tényleg el is foglalhatta. A grófság választó polgárai részéről nyilvánuló e sokszoros bizalmi tényekkel párhuzamban találtuk Salomons szülővárosának, Londonnak majd meg a királynőnek tiszteletnyilvánításai ez érdemes hitsorsosunk irányában. Viktória királynő Salomons már 1839-ben egyik a Buckingham-palotában tartott udvari estélye előtt, melyre Salomons már új

kául fel nem hozható, részint mert elesvén maga a gyilkosság, annak lehető indoka is elesett, és mert hogy ily vallásszertartás a vádlottaknál léteznék, sem a vizsgálatban beszerezett adatokkal, sem más hiteles és a törvényben elfogatott módon beigazolva nincs.»

Az ítélet után.

Nyiregyháza auguszt. 4.

A törvényszék felmentette a vádlott saktereket. Ártatlanak deklarálta azokat, kiket az antisemitizmus hurezolt a vádlottak padjára. A rituális büntesináló banda nem csikarhatott ki a törvényszéktől marasztaló ítéletet, mert a törvényszék ellenállott a terrorizmusnak, melyet a banda mindenhol keltett. A machinაციók és eselszövények tömérdek visszaéléseivel találkoztunk a tárgyalás termen kívül, de sőt bent is iparkodtak megzavarni az igazságszolgáltatás folyását, de a eselszövény és a gonoszság a bírák tanácskozási termének szentélyébe nem hatolt. A vádlottakat felmentették.

Hogy ez ítélet itt leirhatlan örömet keltett a zsidóság körében, az természetes. A vád csak néhány metsző ellen volt emelve, de a társadalom egy része itt a vérvétellel vádlottnak tekintett minden zsidót, és azért ezek helyzete is türehtlen volt. Azért találkozott az indokolás azon része, mely kimondja, hogy a vérvétel szertartásának létezését semmi sem bizonyítja, a legnagyobb meglepéssel.

Már is több jel mutat arra, hogy az izgatók hitelüket vesztik és hogy a régi jó viszony a zsidók és keresztények közt e városban helyre fog állani

Igy pl. ma délután nagy néptömeg csoportosult össze a piccon, mikor a vádlottakat kibocsátották börtöneikből. Egyetlen clienséges hang nem hallatszott a tömegből. A vádlottak szabadon jártak-keltek a városban, senki sem bántotta őket még csak egy rossz tekintettel sem; sokan kezet szoritottak velük, mások szivarral kínálták őket.

A délután folyamában a börtönház egyik szobájában Friedmann és Heumann védő ügyvédek a fővárosi zsidóság nevében pénzt osztogattak a felmentett vádlottak közt kik, vagyonilag teljesen tönkre mentek a hosszú fogság következtében.

Összesen 4500 frtot osztottak ki köztük; Scharf József Gross Márton és Vogel Amsel 500—500 frtot, Schwarcz Salamon, Braun Abrahám, Weiszstein Lázár és Junger Adolf 350—350-et, Bauxbaum Abrahám és Taub Emanuel 250—250-et,

Smilovics Jankel, Herskó Dávid, Wolner Hermann és Klein Ignác 150—150-et és végül Braun Lipót 200 frtot kaptak.

A védőügyvédek, élükön Eötvös Károly elmentek tisztelegni Kornis Ferencz törvényszéki elnökhöz és meleg szavakban mondtak neki köszönetet az ítéletért.

Az elnök megköszönte a figyelmet és mondá:

Önöknek mind szószólóknak és mint ezen ügyben a legilletékesebb bíráknak áll módjukban ezt hirdetni s esetleg megzafolni azokat a megtámadatásokat, a melyek igen-igen sokszor igazságszolgáltatásunk ellen emeltettek. Én már valószínűleg nem igen fogok önökkel, legalább mindnyájukkal uraim a hivatalos téren találkozni, de azon mindenkor fogok örülni, ha ez a találkozás a magán-téren mentül sürűbb leend.

Ebből az következtetik itten, hogy Kornis elnök ur el van határozva már legközelebb lemondani hivatalos állásáról.

Délután 4 órakor az öreg Scharf össze jött fiával. Jelen voltak Eötvös Károly és Zoltán alispán:

Scharf megcsókolta Móriozot, a fiu pedig keze csókolt atyjának.

Az alispán figyelmeztette Móriozot, hogy a vármegye őt nem tarthatja el örök időig, gondolja meg, hogy mit fog már most tenni.

— Gyere haza, fiam, mondá Scharf szeliden; sohasem fogom a dolgot előhozni; hisz inkább én vagyok mindennek az oka, mert az én számár beszédem többet ártott, mint a tied.

— Mórioz tisztességesen viselte magát apjával szemben; habozva felelt neki.

— Szeretnék tisztességes mesterséget tanulni, amire a megye majd ki fog taníttatni, mondá.

— Kitaníttatlak én is, mondá Scharf.

Eötvös szintén megintette a fiut, mire ez meggondolási időt kért, azt mondván, hogy be akarja várni a belügyminiszter intézkedését.

A fiut nem erőltették tovább.

Eötvös táviratot intézett a belügyminiszteriumhoz; kérve az ügy sürgős elintézését.

Mórioz kitaníttatására már többen ajánlkoztak. Igy Hirsch báró kijelenté, hogy fizet a fiuért bármily intézetben mindaddig amig elkészül valami pályára

sheriff-i méltóságában mutatattott be a fejedelemlőnek lovaggá ütötte (Gentleman of arms), később pedig baroneti rangra emelte. Mindezeknél fontosabb azonban, hogy a City polgárai még a harminczas évek végén választották meg őt a Comunos council majd a városi tanács tagjának aldermannak, 's e fényes pálya betetőzésére a városi tanácsnokok 1856-ban Salomonst választák meg egyhangulag London Lord-Mayor-jává e nagy érdemi tanácsnokot, ki már annyi év előtt viselte London főispáni (sheriffi) méltóságát. November 2-án Lord John Russel, mint Lord Kancellár megerősítette e választást s November 9-én 1856-ban tartotta az első zsidó vallásu Lord Mayor harangok zugása s ágyú lövések zöreje között ünnepeles s fényes fölvonulását a westminsteri palotához. Este ezer vendég számára adott az új Lord Mayor fényes bankettet a Guildhall-ban, melyre az összes miniszterek, udvari főméltóságok, a hadsereg s tengerészet vezérférfiai s a londoni arisztokrácia férfi s hölgytagjainak creme-je jelent meg. Mint-hogy több zsidó vallásu úrhölgy is megjelent a hivatalos bankettre, ezek később pedig néhány szigoru orthodox szertartásu a Lord Mayor, minthogy épen péntek este volt, s a szombat előestéjén tudvalevőleg az orthodox zsidók nem kocsiznak a Lord intézkedett, hogy ez orthodox vendégek, kik vallási nézetükben egyébiránt teljesen egyetértettek a főpolgármesterrel azon éjjelre a Guildhall-ban kapjanak szállásokat. Hogy mennyire állanak az előbb mondottak Salomons baronet orthodoxismusról, azt mutatja ama rendkívül jellemző körülmény, hogy ő Lordsága anyyira szigoru hitü zsidó volt, hogy a bankett alatt terítők, saját orthodox ritusa szerint összeállított menüje volt, sőt, hogy a főpolgármester hivataloskodásának

egész éve alatt külön zsidó szakácsot tartott magának s családjának a Mansion Houseban. Azt, hogy minden szombaton reggel és péntek este pontosan megjelent (szombaton a Lady Mayoress-el, nejével) a zsinagógában, s a legájtatosabb hívek közé tartozott, ezek után mindenki magától értetődőnek tartandja. Megjegyezzük még, hogy a nemes baronet a londoni zsidó hitközségének Board of deputies évtizedeken át egyik legbuzgóbb alelnöke volt.

S mit gondolnak az olvasók, vesztett-e Salomons hajthatatlan s szilárd meggyőződésből folyó orthodoxismusa által valamit keresztény földieit, a nagy angol közönség szemében? Egy cseppet sem, sőt ellenkezőleg. Az angol nemzet, megtudván különbüztetni, a jellemre mutató szilárd meggyőződésből folyó orthodox irányt bármely vallásban a tetetett kétszinü álszenteskedéstől, még csak annál jobban becsülte e miatt Sir David Salomonst. Midőn hivatalos éve lejárt életnagyságu olajfestményét, mint a »Lord-Mayorok közül a legderékabbak egyikét« nagy ünnepelességekkel s a lelöpő baronet ismert szerénységet szüite zavarba ejtő dicső szónoklatok között leplezték le Guildhall üléstermében. S hogy az angol toleranciára, az angol viszonyokra talán legjellemzőbb dolgot elmondjam ama év történetéből — hadd említsem, hogy midőn 1856-ik évi júniusban a zsidó Lord-Mayor Angolország minden vallásu legfőbb prälatusait, katolikus és anglikus érsekeket s püspököket, a londoni nagy rabbit stb. stb. fényes bankett alkalmával megvendégelte az ő Guildhall termében, első felköszöntőnek felkelt az öreg Canterbury-i érsek, Nagy-Britannia primása, lelkes toastjában kiemelve a Lord-Mayor eszélyes kormányzatát, a humanizmus terén év-

Budapestről több előkelő hölgy irt le, hogy óhajtanának a fiu jövőjéről gondoskodni.

Több iparos és kereskedő is ajánlkozott, hogy felnevelik a fiut.

A védők Szeyffert főügyési helyettesnél is tisztelegtek és megköszönték a tárgyalás során kifejtett buzgalmát.

Szeyffert nehán szívélyes szóval válaszolt.

Az esti órákban Szabolcsmegye számos izraelita polgárából álló küldöttség kereste fel Heumann lakásán Eötvöst és az ott összegyűlt védőket s Mandel Pál köszönetet mondott működésükért.

Eötvös válaszában azon meggyőződését hangsúlyozta, hogy a kiállott szenvedések, mint erre a protestánsok üldöztetésük alkalmával adtak magasztos példát, nem gyengíteni, de erősíteni fogják hazaszeretetüket.

*

Nyiregyháza auguszt. 4. A vádlott sakterek holnap azaz vasárnap aug. 5-én hagyják el Nyiregyházát. Hazafelé megy mindegyik. A tiszta eszláriak visszatérnek falujukba, a hol a nép hangulata korántsem ellenséges, sőt ellenkezőleg a nép becsületességét semmi sem tükrözteti jobban vissza mint az a tény, hogy a szörnyű izgatások daczára is józan maradt. Hírlik hogy a belügyminiszter a Móricz gyerek atyjának való kiadását távirati uton elrendelte.

A Heumann ügy.

Szabolcsmegye tiszti kara rágalmazási pert indított Heumann ügyvéd ellen, mert védbeszédében azt állította, hogy a megye élén a közigazgatás fejével valamennyien azon igyekeztek, hogy hamis tanukat szerezzenek, hazugságokat koholjanak és gazságot hajhászszanak.

Sokáig kellett e férfinak némán tűrni az emberi jogok lábball tiprását, sokáig kellett néznie a gazság gyalázatos orgiáit és sokáig kellett visszafójtani a felháborodás méltatlankodó kitöréseit szemben azokkal a visszaélésekkel, igazságtalanságokkal és erőszakoskodásokkal melyeknek tanuja volt egy hosszú éven át.

A tisztesség nem jutott szóhoz abban a lármában, melyet Szabolcsmegye antizemitéi csaptak. A ki nem tartott velük az kénytelen volt szótalanul visszavonulni, de felelősségre vonni őket vagy plane kikötni velük, arra vállalkozni nem merészelt senki sem.

tizedek óta kifejtett bokros érdemeit, és azt, mily következetesen tudta fenntartani a Lord zsidó hite daczára, az állami s az anglikán állami egyházi viszonyok közt mindig annyira megkivántató egyetértést. S ezt a dicséretet nincs ki jobban érdemelte volna meg mint Salomons. A történelem nem fogja elfelejteni, hogy ő volt az, ki először tiltotta meg ama minden kotholikust mélyen sértő régi londoni népszokást, mely szerint Guy Fawkes, ama protestánsból kotholikussá lett 17-ik századbéli volt katonatiszt emlékére, ki 1605-ben november 1-én rajtakaptoott, a mint lőporral fel akarta robbantani a parlamentet, ugyancsak százegy szalma guzsból csinált, tisztet hordtak körül Londonban s azt ünneplésen elégették:

Mily viszonyok! Nekem, amint ezeket itt papirosra vetem, ugy tetszik, mintha Angolország a mi hazánktól (a közbeneső államokat átugrom) nem egy csatorna, hanem egy végnélküli világtenger által volna elválasztva.

S mily önértzet volt ebben a Salomonsban, mennyire zsidó-nak érezte magát hazafias angol volta mellett mindig! Most, hogy e sorokat írom előttem fekszik e derék ember egy s a j á t k e z ü l e v e l e, melyet 1856-ban mint Lord Major, egy tiszteletre méltó zsidó polgártárshoz (ki azóta már elhunyt) azon alkalomból intézett, hogy ez fényes állásához mint zsidó gratulált neki. (A levelet czikkeim egyik legbecesebb forrásaképen sikerült az illető pesti családtól megkapnom.

Mily szerénység, s mégis mily férfias önértzetettel szól, e mindössze rövid levél minden betűjéből. Igen is, ő érzi, mondja

Történetek ugyan kísérletek a darázs-fészekbe való nyulásra de a kísérlet eredménytelen maradt. A banda tollas vadai lebógték, gyanusították, piszkolták, gyalázták és nem volt forum, hol a megsértett becsület orvoslást talált volna.

Havas Imre kir. ügyész a kit egy dicsőségesen betöltött hosszú hivatalnoki pálya megedzett, első fellépésénél is már a rágalmak egész özönével találkozott és mikor a gazság piszkos nyelvelése daczára sem akart letérni a kötelesség ösvényéről, akkor a vármegyei kapczabetyárság a fővárosi sajtó kabátos ripőkjeivel szövetkezett annak a férfinak visszariasztására, ki megzavarni akarta czirkulusaikat.

Igy bántak ők midenkivel, a ki utjokban állt, a ki nem akart bűnrészes lenni abban a harcban a melyet az igazság és emberiség legszentebb vívmányai ellen folytattak.

Még Kozma Sándor kir. főügyész a becsületesség dicsfényével körülövedzett személye sem volt szent előttük. Sárall dobálták, rágalmazták, szidták és gyalázták. A vége az volt, hogy minden ellenőrzés nélkül, a tisztességes elemek őrszeme alól felszabadulva, folytathatták az előkészületeket arra a végtárgyalásra melytől e garázdálkodások birói szankeziónlását várták.

Mindezt látta tudta Heumann ügyvéd, de nem tehetett ellentük semmit. Ismerte minden egyes gazságnak a mesterét. A banda egy ármánya sem volt titok előtte. Látta egész éven át, miként rontják a nép erkölceit, miként oltják a gyermek szívébe a vérarulást, miként csábitanak tanukat hamis vallo-másokra, esküszegésre és midőn e tények rémképői a végtárgyalásnál ismét felmerültek, egy hosszú év gyászos történetének boszuló szellemei kopogtattak a csukott ajkakon és kitört a viszszafójtott harag és megszólalt a tiltakozás mennydörgése.

Szabolcsmegye tisztikara ezért indított rágalmazási pert Heumann védő ellen, a ki midőn tudtára adták, azt válaszolta, hogy a rágalom czimet visszautasítja, mert ő a megyei tisztikart nem sértette, azokkal szemben pedig, kik ellen vádja irányult, lesz alkalma bebizonyítani állításainak alaposságát.

Heumann sokat tud, sokat látott, sokat tapasztalt és sokat — hallgatott. Végre megszólalt, és ez első felszólalása szörnyű vád volt a szabolcsmegyei közigazgatás feje és csatlósai ellen. Zoltán János alispán ellen irányul a vád. Majd meglátjuk, nom fog-e összeroskadni sulya alatt?

a Lord, ez körülbelül a levél iránya —, hogy megválasztatásából más országokban még kedvezőtlenebb helyzetű hit-rokonai büszkeséget és reményt merithetnek!» (Ha tudta volna a baronet, hogy az az ország hazánk, melyre ő akkor első sorban érzelt, mivé fog satnyulni tolerancia tekintetében, az ő faja és hite iránt huszonkét évvel később, s mikké váltak nálunk azok a remények!)

A baronet ezt nem élte meg. A hetvenes évek elején hagyta el nemes lelke porhüvelyét. Angol hitsorsorsosaink egyik szemefénye, az angol nemzet egyik legderekabbja, s a britt főváros egyik legnagyobb polgára szállt vele sirba. Dávid Salamons gyermektelen maradt. Nagy vagyona nemes szívű özvegyére, Lady Salamonsra szállt, és nagy — részben az ő igazi gyermekeire, a szegényekre felekezeti különbség nélkül, továbbá a zsidó hitközségű intézményekre stb., kiknek s melyeknek az őt túlélő Lady Salamons (ki a királynő udvaránál is örömet látott vendég s Viktoria királyné udvari estélyén a hires »queens drawing room«-okon rendszeren részt vesz) époly buzgó s lelkes támogatója s pártfogója.

De szóljunk most a második zsidó Lord Májorról, Phillippsről. Itt azonban, bár épuget megérdemelné a »részletességet« mint Salamons, már rövidebbre kell fognom magamat, minthogy sok mondani valóm van még Angolországról.

Sir Benjamin Philipps baronet, ellentétben a dúsgazdag s előkelő angol családból származott zsidó elődje Salamonssal, nagyon szegény, még Németországban született zsidó szabónak volt a fia, úgy hogy ő — dicséretére legyen

Zsidók és keresztények.

Egy ismeretes, de a jelen esetre fájdalom, nagyon is alkalmazható anekdota jut eszembe, melyet Szalay Károly különös figyelmébe ajánlok.

Nem rég történt valahol a tengerparton, hogy egy keresztény matróz az ott dolgozó zsidót hirtelen, minden előzetes szóváltás nélkül felképelte. A szegény zsidó a merénylő felé fordul és meglepetve kérdi tőle hogy tulajdonképen miért üti, hiszen egy árva szóval sem bántotta? Hja, feleli a matróz, te zsidó vagy és a zsidók a mi üdvözítőnket felfeszítették. Hát mit tehetek én arról a mi évszázadokkal ezelőtt történt, mentegeté magát a szegény zsidó. Az mindegy nekem, felelé a matróz, akár mikor történt, én csak tegnap hallottam.

Szalay Károly ép így cselekedett. Régen eltemetett mesék felidézése által igyekezik a zsidók elleni gyűlöletnek új tápot nyújtani. Elhangzott frázisok felmelegítésével akarja megzavarni a felekezeti békét. Sakterkésről deklamál, mely harczol a kereszt ellen; szóval a zsidót most azért kell ütni mert Jézus a keresztre jutott.

Az eszlári saktereket el kell most itélni, mert Pilatus római helytartó Jézust kereszthalálra ítélte, ezt követeli Szalay Károly prókátor, a ki Kaposvárról Nyiregyházára utazott Solymosy Jánosnét képviselni.

Nem is foglalkoznánk ezzel a firmával itt e lapok hasábjában, hol komoly férfiak komoly tárgyakról komoly olvasókhöz szólani szoktak, hacsak az volna célunk, hogy ez fogások otrombaságát czáfoljuk. Mindenki tudja, hogy Szalay Károly kaposvári váltóügyvéd enuncziációira mennyi súly fektetendő, de mi

mondva — a szó szoros értelmében igazi angol »selfmade man.« 1820 körül született Londonban s eleintén maga is mesterségre volt szánva, sőt egy darabig atyja szabó-üzletében inaskodott, de később a kereskedelemre adta magát, különösen a gyapjúkereskedésre, melyen eszélyessége, szorgalma s takarékosága által annyira fölvitte dolgát, hogy nemsokára jómódú, sőt gazdag polgár lett, s a mellett a leguniverzálisabb műveltségre tett szert, nagyobbára autodidakta módon. A kiváló kereskedőt még aránylag fiatal korában választották polgártársai a londoni városi képviselő testületbe, majd onnét egyhangulag tanácsnoknak. Mint olyan 1865-ben jutott a világ legnagyobb városának legfőbb kurulusi székébe, szintén egyhangulag Lord Mayornak választatván tanácsnok-kollégái részéről.

Szóljunk-e ama nagy érdemekről, melyeket évtizedek alatt egymásra halmozott e rendkívüli ember a brit főváros közügyei körül minden irányban, s melyeket Lord Majori működése alatt leucióleg még tetőzött. Elég erre azt említenem, hogy lelépése alkalmával az angolok legnagyobb lapja működését minden irányban, a sikerek szakadatlan láncolatának nevezte. Philipps nemsokára visszalépése után érdemei legfelsőbb elismeréseképen Viktoria királyné által baroneti méltóságra emeltetett. Mikor 1866 júliusban, Lipót belga király Mária Henrietha királynéval (trónörökösnének szülői) megnézték Londont s Viktoria királynő vendégei voltak. Meglátogatták a roppant város főpolgármesterét is, Miszter Philippzet a Manzion Houseban s néhány nappal később a király s a királyné a Walesi hercegnőnél ugyan-e palotában megjelentek a Lord Mayor és neje a Lady Mayoress meg-

nem is akarunk vele polemizálni, hanem egyszerűen megróni akarjuk az izgatásnak azt a nemét, mely a vallási fogalmak megszentelésétől sem riad vissza.

Szalay Károly beszennyezte nemcsak a zsidó vallás erkölcsi tisztaságát, hanem meggyalázta a keresztény hit legszentebb tradícióit.

Jézus nevére hivatkozni szemben a zsidók ellen emelt vérváddal, annyit tesz mint gunyt üzni a keresztényvallás alaptételeiből.

Ez ellen minden igazi keresztények kellene felszólalni. Mert nem szabad tűrni, hogy valaki izgatási czélból egy hitvallást ócsároljon, melyhez Jézus egész a halálaig hű maradt és a melynek erkölcsstanain a keresztény vallás alaptételei nyugszanak.

Jézus a mozaismus erkölcsstanait egy jótával sem változtatta meg, teljesen elfogadta mindazokat a törvényeket, melyeket a ó testamentumban felsorolva találunk, kivéve néhány a vallás lényegét nem is érintő pontban, minő a szabbath, az istenitisztelet és az éttörvény tért el Mózes tanaitól. A többi vallástételekhez Jézus ép olyan szigoruan ragaszkodott mint napjainkban a legorthodoxabb zsidó rabbi. Mindezek után kérdjük: Szabad-e egy vidéki prókátornak Jézus nevét felhívni a zsidó orthodoxismus ellen?

Tovább megyünk.

Az első keresztények nem tekintették magukat külön vallásfelekezethez tartozóknak, sőt ellenkezőleg. Orthodox azaz: igazi zsidóknak. Jézus rabbi volt, kinek legtávolabbi szándéka sem volt új vallást alapítani. Ő a zsidók ősi szent reményeit teljesíteni akarta. Ő szabadságot, békét, jólétet és igazságot akart biztosítani a zsidóknak egy szabad országban, melynek fő-

hívására a főpolgármester lakásán ebédre. Ime a zsidó Lord Major, a volt szabóinas s későbbi gyapjúkereskedő, ki nejevel együtt mint a világ első városának főpolgármestere, vendégképen ebédre lát magánál egy királyt, egy királynőt és a világ leghatalmasabb birodalmának leendő királynőjét, a Walesi hercegnőt. Nem hiába mondják Angolországot a polgárok egyenlőségének ígéretföldjének már századok óta, azt hiszem az ilyes mire is alig van másutt példa.

S még egy rendkívül érdekes epizódot a baronet életéből mikor Lord Mayor volt.

Midőn 1866 augusztusában roppant erőfeszítések után végre sikerült az emberiség egyik legóriásabb munkája, a tengeralatti huzal (Kabel) lerakása Angolország és távolfekvő északamerikai gyarmatai közt az oceánon túl, a véletlen játéka úgy hozta magával, hogy az első hivatalos sürgöny, mely a nagy mű befejeztét az Angolország legmagasabb állású polgárával, a londoni Lord Mayornal tudatta az oceánon túlról, két zsidóhitű férfiú közt váltott. Vancouver, északamerikai angolsziget akkori polgármestere (Maroy), ki ez örömsürgönyt sietett átküldeni Európába, akkor az izraelita vallásu Lumley Franklin volt, s a kinek átküldte az örömhirt annyi ezer angol mértföldnyi távolból, hitrokona a londoni Lord Mayor Sir Benjamin Philipps. Ez is, ha úgy tetszik, az angolokat jellemző egy egy darab kulturtörténet.

városa Jeruzsálem. Ő a zsidó nép felszabadítója, Messiása, akart lenni.

Es mire intette Jézus a zsidókat, hogy e reményük teljesülhessen? A vallásukhoz való hű ragaszkodásra, ugyan azon vallás-hoz melyről Szalay Károly kaposvári váltóügyvéd a megvetés és undor szavaival nyilatkozik, és a mely vallás követői ellen ő a keresztény világ gyűlöletét felhívja.

Hivatkozhatnánk számtalan keresztény kutatóra, mindannyian állításaink mellett bizonyítanak. De ismételjük: mi Szalay Károlylyal polemikába bocsátkozni nem akarunk. Másrészt pedig tudományos értekezést írni sincs szándékunkban, mert nem mi fedeztük fel e két vallás közti szoros rokonságot.

Friedmann, Székely, Heumann és Eötvös.

A mult heti számunkban közöltük Szeiffert és Funták urak beszédei vázlatát, de röviden jellenmeztük a szombaton tartott védbeszéd tartalmát is. Itt még csak azt jegyezzük meg, hogy Friedmann meggyőző argumentációi jogász körökben legjobb hatást keltettek. Előadásának átlátszó tisztasága az ügy körül elterjedt homály eloszlatására legalkalmasabb volt.

Székely Miksa mindenkit meglepett a fiatalságával teljes ellentétben álló nagy készültsége által. Szónoki hévvel előadott védbeszéde nemcsak az ügy jogi, de társadalmi mozzanatait is felkarolta oly ügyesen és olyan behatóan, hogy azt a helyet, melyet a tárgyalásnál elfoglalt méltóbban betölteni nem is lehetett.

Heumann védőről csak annyit jegyzünk meg, hogy ő a felháborodott jogérzetnek adott sujtó kifejezést. Beszéde egyike volt a tárgyalás legfontosabb mozzanatainak és még igen sokáig fogja marni a rituális büntesináló banda sötét lelkiismeretét. . . .

Eötvös Károlyról azt állítják, hogy ő a védelem lelke, vezére volt. Azok után, a mit elmondott, mi ez állítást csak megerősíthetjük. Itt közöljük beszédének egyik legemelkedettebb részét; a hazafiság hódalátát a becsületességnek. E rész így hangzik:

Azt mondta a magánvádlo ur, hogy szeretné a történelem lapjáról kitörülni azon eseményt, midőn a közvádlo a vádat elejtette. Ezen óhajtása nem fog teljesülni. Én mondhatom azt, hogy az ország bíróságainak ez ügybe való beavatkozása nem történhetett meg mind e mai napig, de e bíróságokon kívül én nem ismerem Magyarországon hatóságot, mely ez ügyben az ártatlanok védelmére azon ezer és ezer törvényellenesség, azon sok erőszak ellen, mely ezen vizsgálati eljárásban elkövetett, fölkelt volna. Azon sok erőszak, tévedés és mulasztás ellen egyetlen egy igaz ember állt föl, mint őre a magyar igazságszolgáltatásnak és az a kir. főügyész volt, akit ezért örök elismerés fog környezni. Ezen tette nem fog a történelem lapjairól kitörülni.

Midőn a sajtó egy része halált és akasztófát kiáltott ezen emberekre; mikor a sajtó más része meglapulva és meghunyászkodva elnézte az igazságszolgáltatás nevében üzött ezen irtózatot játékok; akkor a védelem közegein kívül az ország összes hatóságai közt ezen egyetlenegy férfiú és azok, kik rendelkezése alatt állottak, voltak az egyedüliek, kik, ismétlem, a bíróság be nem avatkozhatván, az üldözött ártatlanságnak pártjára kelt, vagy keltek, legalább annyiban, hogy ők se legyenek törvényküli állapotban, hanem szabjon a törvény halált a bűnösökre, ha kell, de míg az ítélet ellenök nem szól, ne üldöztessenek minden emberi jogok lábball tiprásával.

Azért én ezen padokról, mely rendesen szemközt szokott állani a közvádlo intézmény közegeivel, elismerésemet fejezem ki nemcsak a magam s az általam képviselt ügy nevében is, elismerésemet fejezem ki a kir. főügyész Kozma Sándor ur és Havas Imre kir. ügyész iránt azért, hogy becsületes reputációjuk súlyával az igazság és törvény iránti hűséggel álltak ellent azon vádnak, mely nem a saktereket akarta elsodorni, hanem Magyarország igazságszolgáltatásának becsületét.

Egy eltűnt leány.

B.-Ujváros július 30. Tekintetes szerkesztő ur! A t.-eszlári esethez hasonló nálunk is történt a mult héten a kis honti pusztán. Egy Bojtor Péter nevű kocsisnak mult csütörtökön egy 13 éves kis leánya nyomtalanul eltűnt, úgy hogy minden keresés dacára csak szombaton délután lelték meg. Szerencsére még életben volt, de az éhségtől nagyon meg volt viselve. Eltűnésének okául aztadta elő, hogy a mostoha anyja rosszul bánt vele és hogy egy korszót elitört azért nem mert haza menni. A véletlennek köszönhető hogy még életben találták mert a szerencsétlen leány öngyilkossági szándékkal bolyongott a vidéken. Ha a leány áldozatul esett volna mostohája rossz bánásmódjának, akkor nyomban kész lett volna a második rituális gyilkosság.

Beszélték is már a környéken hogy a leányt két káftános lengyel zsidó vitte el, hogy rituális gyilkosságot kövessenek el rajta. Sőt feljelentés is történt a debreczeni kapitányságnál és számosan jelentkeztek tanúként, hogy készek esküt tenni a „rituális eltűnés“ mellett. Ezek a „tanúk“ oly határozottsággal léptek fel és oly körülményesen tudták előadni a dolgot, hogy a kapitány már intézkedett az illető két lengyel zsidó elfogatása iránt. Az elfogatás azonban nem eszközöltetett, mert a leány, mint már említém, időközben elökerült. Az antisemita lapok ez esetről természetesen nem vesznek tudomást, mert sok analogiája van a Solymosi Eszter eltűnése esetéhez, melyből ők olyan gyalázatos izgatási eszközt faragtak. Jakab Dezső segédjegyző Er.-Mihályfalváról kísértette be a leányt Debreczenbe s' így neki nagy része van abban, hogy az ügy oly gyors megoldást nyert. Ki tudja mi fejlődik ebből az esetből, ha Barri ur kezeibe kerül és ha Ónody urnak tudomása lett volna felőle? . . .

L. B.

A „Függetlenség.“

Dunaföldvár, jul. 30. Tekintetes szerkesztő ur! A ki figyelemmel és minden elfogultság nélkül kísérte a t.-eszlári eset keletkezését, az azonnal meggyőződhetett a rideg valóságról hogy t. i. ez az egész nem más, mint a zsidók elleni izgatásra ezéző néhány antisemita siheder aljas koholmánya.

Ez a tény most a végtárgyalás után már azok körében is kezd mindinkább nagyobb hitelre találni, mint a Függetlenség inyesiklandoztató hazudozásai a rituális gyilkosságról. Nálunk nemcsak megvetéssel illetik ezt a szennylapot, de valóságos felháborodással is kezdenek már beszélni azon üzemlekről, melyeket egy éven át folytatott. Az itteni közvélemény nem sokára egész súlyával és tekintélyével fog fordulni azon békebontó banda ellen, mely merő rágalmak alapján izgatott egy felekezet ellen, mely annyi megindító jelét adta hazafias érzelmeinek. Verhovaytól nem sokára elfordul az itteni közönség azon része is, mely sok hajlandósággal bír képtelenségeket is elhinni, mikor zsidóról van szó. Mert hiába! a hazugság leg-leleményesebb furfangja sem eszelhet ki folytonosan újabb érdekesítő koholmányokat. A Függetlenség napjai meg vannak számlálva. A t.-eszlári ügy befejezése véget vet az ő existenciájának is. Olyan rohamosan fog sütyedni e lap mint minden szélhámosságon alapuló vállalat, melynek rejtett gazságai lealcozattak.

L. D.

H I R E K.

— A hírlapok nyilatkozatai. Valóságos Pálfordulatot észlelünk a fővárosi hírlapírók ítéleteiben. A kik tegnap még véres szájjal hirdették a sakterek rituális bűneit, azok ma hirtelen átesapva tagadják a vérvád feltevésének jogosultságát, akik egy évi folytonos izgatás után elősegítették a boszorkányper keresztülvitelének lehetőségét, azok ma furfangos frázisokkal igyekeznek kibujni a vádnak reájuk eső odiuma alól. Még a Bud. Hírlap is megváltoztatta eddig hirdetett rituális gyilkossági elveit és közönséges büntényt fedez fel ott, hol eddig folytonosan csak rituális vérvétellel vádolt. Ám lássa a Bud. Hírlap mit fog kiütni saját külön kriminálistájának legújabb felfedezéséből, nekünk a vád e neméhez semmi közünk,

— A **Nemzet**. Értjük azt a lapot, mely a lefolyt nyiregyházi tárgyalás izgalmas napjai alatt egyedül állott szemben a többi budapesti újságok elfogultságával és roszakarató tendenciozus ferditéseivel. Nem kutatjuk az indokokat, melyek e lapokat az antisemiták táborába csalta, csak annyit akarunk konstatálni, hogy a »Nemzet« kívül majdnem minden budapesti lap a rituális büntesináló banda malmára igyekezett a vizet hajtani és csak úgy elvéte engedtek tért annak a szemérmes fellépő véleménynek is, hogy a zsidók között akadhat néha tisztességes ember is. A fölött, hogy a t.-eszlári sakterek a rituális gyilkosságot elkövették, már nem is vitatkoztak többé. Azt a budapesti lapok már a tárgyalás első napjaiban tudták, miután a Móricz gyerek elmondta az ismeretes leczkáját. A zsidó előfizetőkre való tekintettel csak annyit koncedáltak, hogy ha Schwarz Salamon és társai meg is gyilkolták az Esztert, azért Wahrmannt vagy Schossbergert felelőssé tenni nem lehet. A kik az igazság e magaslatáig tudtak fölemelkedni, azok már a filosemita hírlapírók közzé soroltattak, sőt a Függetlenség saktervédőknek is ezimezte őket. És ez jellemző a fővárosi sajtó magatartására. Csak egy fénysugár tört e sötétségen át és megvilágította az ügyet becsületesen, lelkiismeretesen. Ez a lap a **Nemzet** volt, melynek férfias, elfogulatlan, bátor és valódi szabadelvüiségtől áthatott magatartásáért fogadja legbensőbb elismerésünket.

— **Iván a rettenetes**. Iván v. Simonyi a pozsonyi »Grenzbote« rettenetes szerkesztője megint nagyzási hóbortokban szenved. E héten ugyanis nagy betűkkel szedett cikkben tudtára adta az ő olvasóinak, hogy a híres Montefiore ő neki levelet írt, melyben Mehmed Alinak a damaszkusi vérvádra vonatkozó fermánját közli vele. A pozsonyi kraxelhuberek bámész szemekkel olvashatták e levelet és elgondolhatták, hogy mégis csak feneember ez az Iván v. Simonyi, hogy még olyan távol országban is tudják, hogy ő itt Preschburgban antisemitáskodik. Pedig csalódnak a sógorok. A kilenczvenkilenc éves agg Montefiore soha hírét sem halotta Simonyi Ivánnak, s' így a levelet, melyről szó van, soha nem is írhatta. Montefiorenek sokkal fontosabb teendői vannak, semhogy ő ismeretlen antisemita csöcseléssel levelezzen. Mikor a t.-eszlári ügy felmerült és ezzel kapcsolatban a damaszkuti vérvád is felmelegítettett, akkor Montefiore közzétette az említett fermánt, hogy a világ ebből a valódi tényállást megismerje. Ilyen levelet foghatott valahol Simonyi Iván és most azzal dicsekszik, hogy Montefiore direkt ő hozzá intézte. Ez már aztán olyan neme a reklámnak, mely nagyon közl jár a nagyzási hóborthoz.

— **Trefort Miniszter válasza**. A m.-szigeti rabbiválasztás ügyében, mint a múlt heti számunkban jelentettük, az érdekelt hitközség táviratot intézett Tréfórt miniszter urhoz. E táviratra a miniszter a következő rendelettel válaszolt. Máramaros megye közönségének M.-Szigeten. A visszazárólag ide zárt távirat szerint a máramaros-szigeti súlyosan beteg rabbi Teitelbaum Salamon oda törekszik, hogy fia, ki jelenleg Técsőn viseli a rabbi tisztet, a szabályszerű választási ut mellőzésével kioroszakolt aláírások mellett helyére utodjaként már e hó 29-én rabbivá tétessék és mintegy ráerőszakoltassék a hitközségre. Mivel ez eljárás törvénytelenége annál inkább szembeötlő,

mert Teitelbaum Salamon rabbi állásáról tényleg még le se köszönt s így ez állás tényleg még meg sem ürrült: köszönt ez okból a czélba vett szabálytalan rabbiválasztásnak elhalasztására a megyei alispánt táviratilag felhívtam. Ezen rabbiválasztásnak annak idején szabályszerűleg kell megtörténnie és pedig miután a hitközség helyi alapszabályai a megyei alispán által múlt évi deczemszer 13-án 7317. szám alatt hozzám felterjesztettek: s általam az egyidejűleg megsürgetett orth. izraelita közvetítő bizottságnak hivatalos eljárás végett kiadattak, azok értelmében lesz a választás megejtendő azon időben, midőn egyfelől a rabbi állomás tetteg üresedésbe jó, másfelől pedig a jelenleg még tárgyalás alatt levő alapszabályok jóváhagyattak. — Felhívom ennél fogva a megye közönségét, hogy mindaddig, míg a kéréses alapszabályok általam helyben nem hagyatnak, a hitközséget a rabbi-választás eszközlésétől tiltsa el. — Budapest, 1883. évi július hó 27-én. Trefort, s. k.

— **Fajszról** következőket írják lapunknak, aug. 2. kelttel: Uj tiszta-eszlári ügyet akartak nálunk is provokálni. A dolog ugyanis így történt: Grosz Simon helybeli kereskedőnél egy hanyag, dologkerülő leány állott szolgálatban, ki e napokban gazdája megbízásából más 80 aratóval együtt Baryamegyébe ment az Albrecht főhercegi birtokra; azonban úgy látszik, a munka itt sem volt inyére, mert szüleihez szökött. De a lány szülei boszút akartak állni Groszon, a ki lányukat lopásról vádolta. Elküldték tehát a lányt egy Szt. Istvánon (Baja mellett) lakó rokonukhoz, Grosz ellen pedig lányuk eltűnése miatt följelentést tettek. Persze, a »Függetlenség« azonnal világgá kürtölte az esetet »Az eltűnt lány« czime alatt (jul. 11.) Erre a parasztok közt is hitelre talált a hír és szeltében azt rebesgették, hogy a zsidók, »kiknek a gyermekeik kereszteléséhez keresztény vére van szükségük«, a leányt megölték. Groszt a szolgabíró elé idézték, hol azonban kimutatta teljes ártatlanságát, hivatkozva a 80 aratóra, kikkel a leányt elküldte és két tanura, kik látták, hogy a lány szüleihez tért vissza. A paraszt látva, hogy nem sokra megy panaszával, fogta magát s — haza hozta a lányát. Tanulságos eset a rituális vérvád gyártásának történetében!

— A „Magyarországi központi Fröbel-nőegylet“ gyermekkertész nő képzőintézetébe az 188³/₄ tanévben az előadások folyó év. szeptember hó 1-én veszik kezdetüket, miért is mindazok, kik magukat gyermekkeresztésznők kikepezni s ekkép tiszteletre méltó állásra szert tenni óhajtanak — felhivatnak, hogy folyamodványaik f. évi augusztus hó 30-áig az egylet iskolaügyi bizottságának elnökénél, Rosenzweig-Saphir Sarolta urhölgnél (lakik: Margitsziget, nagy szálloda 238. sz.) vagy pedig Péterfy Sándor urnál, az intézet igazgatójánál (lakik: Damjanich utca 3. sz.) nyujtsák be. A felvétel feltételei: 1. betöltött 16 korév: 2. egészséges testalkat: 3. fedhetlen előélet: 4. gyermekek iránti szeretet: 5. a magyar nyelv birása szóban és írásban: 6. tartoznak 4 elemi és 2 polgári iskolai osztály, esetleg 6 elemi osztály bevégzését tanúsító bizonyítvány, és kereszt-, illetőleg születési levél bemutatása mellett felvételi vizsgának is alávetni magukat. A növendékek kivétel nélkül díjtalan tanításban részesíttetnek és a taneszközökkel is az egylet költségén láttatnak el. Együttal közöljük, hogy a jövő tanév elején okleveles tanítók számára külön tanfolyam nyitattik. Az ezen tanfolyamot hallgatni akaró tanítónők folyó évi szept. 15-kéig jelentkezhetnek az elnökségnél.

Szerkesztői üzenetek.

Egy új előfizető Pápa. Az említett iroda helyisége V. kerület fürdő utca 10. sz. alatt van.

G. J. urnak. Igaza van. Figyelmeztettük. Intézkedések történtek.

K. M. urnak Szombathely. Szerdán délután semmi sem fordulhatott elő a miről távirati tudósítás szükséges lett volna.

C. s. F. urnak H. Szőlő s. Nem tehetjük, mert egyszerű szóváltásoknak helyt nem adhatunk.

„**Bereg**“. Szívesen közöltük volna, de egyszerű szóbeszédre vádat emelni nem lehet. Valakinek csak helyt kell állani azért, mit állít.

J. Á. urnak Varsolcz. A peeri vérvád csinálói majdnem kivétel nélkül hosszabb börtönbüntetéssel lettek sújtva. Lapunk jelen számában azt a »bizonyos eszmét« felsorolva találja.

G. L. urnak Losonc. Az Egyenlőségnek már több ízben volt alkalmá hasonló konkrét esetek felsorolása által a vád meggyöngyítéséhez járulni.

S. M. urnak M.-Sziget. A lap zárta után vettük becses sorait. A jövő számban okvetlen közöljük és megteesszük a magunk megjegyzéseit.

F. Gy. joghallgató urnak Saigó-Tarján. A jövő számban.